

Kúria Gfv. 30.220/2024/4.

Felelősség szerződésen kívül okozott kárért

A Kúria

mint felülvizsgálati bíróság

végzése:

Az ügy száma: Gfv.VI.30.220/2024/4.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Tibold Ágnes előadó bíró

Dr. Döme Attila bíró

Dr. Farkas Antónia bíró

Dr. Madarász Anna bíró

A felperes: ...

A felperes jogi képviselője: Ormai, Papp, Czike és Társai CMS Cameron Mckenna Nabarro Olswang LLP Ügyvédi Iroda

Az alperes: ...

Az alperes jogi képviselője: Nagy és Trócsányi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Kovács Orsolya ügyvéd)

A per tárgya: kártérítés megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla, 14.Gpkf.44.166/2021/2. számú végzés

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Fővárosi Törvényszék, 27.G.40.883/2020/22. számú végzés

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős végzést hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 635.000 (hatszázharmincötezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az Európai Bizottság 2016. június 19-én elfogadott, A... számú versenyügyben hozott jogerős határozata megállapította, hogy a s... székhelyű alperes több más vállalkozással együtt 1997. január 17-én kezdődő és 2011. január 18-ig tartó időszakban kartellt valósított meg, amikor az Európai Gazdasági Térségben a közepes és nehéz tehergépkocsikra vonatkozó bruttó listaárak szintjét összehangolta, ezzel folytatólagos módon megsértve az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 101. cikkében és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás 53. cikkében foglalt tilalmakat.

[2] A felperes a M...-C... tartozó tagvállalkozások végső irányítója. A felperes részben m..., részben külföldi székhelyű leányvállalatai az Európai Bizottság hivatkozott határozatában megállapított jogsértés időszaka alatt összesen 106 kamiont vásároltak vagy lízingeltek közvetve az alperestől.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[3] A felperes keresetében 651.317 euró és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az alperest kártérítés jogcímén arra hivatkozással, hogy olyan mértékű kár érte, amely megfelel azon többletköltségnek, amelyet a leányvállalatai a Bizottság által megállapított versenyellenes magatartás miatt jogalap nélkül kifizettek. Előadta, hogy a M... c... tartozó tagvállalkozásokkal egy gazdasági egységet képez, amelyre tekintettel végső károsultként jogosult érvényesíteni a kartell folytán elszenvedett károk megtérítése iránti igényét. A magyar bíróság joghatóságát az Európai Parlament és a Tanács polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 2012. december 12-i 1215/2012/EU számú rendeletének (a továbbiakban: Brüsszel Ia. Rendelet) 7. cikk 2. pontjára, a káresemény bekövetkezésének helyére alapította. Álláspontja szerint a káresemény bekövetkezése helyének - hivatkozva egyebek mellett az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) 2019. július 29-i C-451/18. számú Tibor-Trans ügyben hozott ítéletre (EU:C:2019:635., a továbbiakban: Tibor-Trans ítélet) is - az tekintendő, ahol a kárt szenvedett felperes székhelye, gazdasági tevékenységének, vagyoni érdekeltségeinek központja található.

[4] Az alperes ellenkérelmében elsődlegesen joghatósági kifogást terjesztett elő. Érvelése szerint a Brüsszel Ia. Rendelet 4. cikk (1) bekezdése értelmében az alperes azon államban perelhető, amelyben a székhelye található, különös joghatósági ok meglétét pedig nem bizonyította a felperes. A felperes által megjelölt 7. cikk 2. pontja nem alapozza meg a magyar joghatóságot, mivel joghatóságot megalapozó kárként csak a károkozó cselekmény közvetlen károsultjánál fellépő közvetlen kár vehető figyelembe. Az EUB C-220/88. számú ítélet (1990. január 11-i Dumez és társai ítélet, EU:C:1990:8) alapján rámutatott, hogy a közvetlen károsult által elszenvedett kár közvetett következményeként más, további károsultaknál keletkezett károk nem adhatnak alapot a joghatóság megállapítására. A perbeli esetben pedig a közvetlen károsultak a felperes leányvállalatai.

Az első- és a másodfokú végzés

[5] Az elsőfokú bíróság végzésével az eljárást a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 240. § (1) bekezdés *b*) pontja és *bb*) alpontja alapján hivatalból megszüntette. Határozata jogi indokolásában rámutatott arra, hogy a felperes által hivatkozott „egyetlen gazdasági egység” doktrínáját, valamint a vállalkozás fogalmát az uniós jogalkalmazás kifejezetten a versenyjogi jogsértés megállapítása és az annak következtében felmerülő közjogi és magánjogi felelősség körében dolgozta ki és alkalmazza. A joghatósági szabályok szempontjából a vállalkozás fogalmának és ennek keretében az „egyetlen gazdasági egység” doktrínájának nincs jelentősége, hiszen versenyjogi jogsértés következtében bárki lehet károsult, másrészt nem befolyásolja a joghatóság kérdését, hogy a károsult jogalany felett mely jogalanyoknak van irányítási joga. A joghatóság vizsgálatakor a károsult és a kár bekövetkezésének helye releváns, ez szorul értelmezésre.

[6] Megállapította, hogy a felperes által hivatkozott Tibor-Trans ügy „az alapügyben szóban forgóhoz hasonló” helyzetekre vonatkoznak, az alapügyben pedig a m... székhelyű cég m... székhelyű márkakereskedőtől, m... székhelyű lízingcégek közreműködésével szerzett be gépjárműveket. A perbeli esetben azonban a káresemény bekövetkezése (vagyis a jogsértéssel érintett piac) helyének vizsgálata során arra kell figyelemmel lenni, hogy a 106 megjelölt ügyletből 40 esetében sem a gépjárműveket beszerző társaságok, sem a márkakereskedők, sem a lízingcégek nem voltak m... székhelyűek, az ügyleteket nem M... kötötték. Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy az EUB állandó ítélkezési gyakorlata értelmében a Brüsszel Ia. Rendelet 7. cikk 2. pontja különös joghatósági szabályának alapja a jogvita és az azt elbíró bíróság közötti különösen szoros kapcsolat fennállása. Ilyen jellegű szoros kapcsolatot az irányítási jogokkal rendelkező társaság székhelye önmagában nem alapoz meg. A M... kívüli székhellyel rendelkező jogalanyok esetén, M... kívül megkötött és teljesített gépjárműbeszerzésekhez kapcsolódó kárigények vonatkozásában a magyar bíróságok eljárása nem eredményez hatékony eljárásszervezést, sőt kifejezetten annak ellenében hat.

[7] Az elsőfokú bíróság rámutatott továbbá arra, hogy a felperes a beszerző jogalanyok feletti irányítási jogok gyakorlójaként csak közvetett károsult. E vonatkozásban pedig irányadónak tekintette az alperes által hivatkozott Dumez ügyben kifejtetteket, amelyben az EUB úgy ítélte meg, hogy közvetett kár esetében az anyavállalat székhelye nem alapozza meg a joghatóságot. Ellenkező jogértelmezés ugyanis megtöbbszörözné a joghatósággal rendelkező bíróságok számát. Erre figyelemmel rögzítette, hogy a keresetben megjelölt kamionbeszerzések közül 40 esetben nem állapítható meg a magyar bíróság joghatósága, és mivel az eljárás részbeni megszüntetésére az eljárási szabályok alapján nincs lehetőség, az eljárást - az alperes alaki védekezésében foglaltak szerint - megszüntette.

[8] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését - helyes indokai alapján - helybenhagyta; a felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét elutasította. A fellebbezésben írtakra figyelemmel hangsúlyozta, hogy kiemelt jelentőséggel bír a joghatóság megállapítása szempontjából, miszerint a kár bekövetkezési helye kapcsán csak a károkozó cselekmény közvetlen károsultjánál fellépő, közvetlen kár vehető figyelembe, ahogyan arra az elsőfokú bíróság is rámutatott határozatában a Dumez ügy kapcsán. A kár bekövetkezésének helye ugyanis attól függ, hogy a kárt okozó eseményből közvetlenül fakadó első kárról - amely kár bekövetkezésének a helye megalapozhatja a Brüsszel Ia Rendelet 7. cikkének 2. pontja szerinti joghatóságot - van-e szó, vagy pedig a későbbi hátrányos következményekről, amelyek azonban nem alapozhatják meg az e rendelkezés szerinti joghatóságot (Tibor-Trans ügy 27., 29. pontok). A Tibor-Trans ügytől eltérően az adott esetben a felperes a tehergépjárműveket nem maga vásárolta a kartell valamely résztvevőjétől, hanem a leányvállalatai. Ebből következik, hogy Brüsszel Ia. rendelet 7. cikk 2. pontjában foglalt különös joghatósági okot a keresetben előadottak nem alapozhatják meg.

[9] Egyetértett a másodfokú bíróság az alperes észrevételében foglaltakkal abban a körben, hogy az EUB az „egyetlen gazdasági egység” doktrínáját kifejezetten a versenyjogi jogsértés megállapítása, és az annak következtében felmerülő közjogi és magánjogi felelősség körében dolgozta ki és alkalmazza. A doktrína a versenyjogi jogsértésért felelős vállalkozás azonosítása során alkalmazandó, a károsulti oldalon különös joghatóságot megalapozó kapcsolóelvként nem. Arra figyelemmel pedig, hogy a felperes által hivatkozott uniós jogi rendelkezést az EUB már a fentiek szerint értelmezte, a másodfokú bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését nem tartotta indokoltnak és az erre irányuló kérelmet elutasította.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[10] A jogerős végzés ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, egyben a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is. Felülvizsgálati kérelmében a jogerős végzés elsőfokú végzésre is kiterjedő hatályon kívül helyezését, és elsődlegesen a magyar bíróságok joghatóságának megállapítását, valamint erre figyelemmel az elsőfokú bíróság utasítását kérte a keresete érdemi elbírálására; másodlagosan az elsőfokú bíróság, míg harmadlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Állította, hogy a jogerős végzés a Brüsszel Ia. Rendelet téves értelmezésén alapul, valamint sérti a Pp. 110. § (2) bekezdését és 130. § (3) bekezdését.

[11] A felperes kifejtette, hogy az EUB a C-30/20. számú határozatában (2021. július 15-i Volvo és társai ítélet, EU:C:2021:604; a továbbiakban: Volvo és társai ítélet) megerősítette a Tibor-Trans ítélet azon levezetését, miszerint a Bizottság kamionkartell ügyben hozott határozatából az következik, hogy az állítólagos kárt okozó, az EUMSZ 101. cikkbe ütköző jogsértés az EGT egész piacára kiterjedt, tehát a verseny torzulását eredményezte e piacon. Ilyen körülmények között úgy kell tekinteni, hogy a Brüsszel Ia. Rendelet 7. cikke 2. pontjának alkalmazásában a kár bekövetkezésének helye ezen a piacon található. A Bizottság a jogsértés szempontjából földrajzi piacként tehát az egész EGT területét határozta meg, amely valamennyi jelen per tárgyát képező követelés helyét egységesen magában foglalta. Ezért európai károkozásról beszélhetünk, amelynek érvényesítése során funkciójukat vesztik a kár bekövetkezésének helyéhez kapcsolódó hagyományos joghatósági szempontok. A Volvo és társai és a Tibor-Trans ítéletekben foglaltak összeolvasásával ugyanis az EUB közvetlen joghatóságot teremtett meg M... tekintetében a kár bekövetkezésének helyeként a kamionkartell ügyben. Így nincs jelentősége annak, hogy az EGT-n belüli beszerzések pontosan melyik tagállamban történtek, valamint e joghatósági ok a közvetlen szerződéses jogviszonyt sem követeli meg az alperes és a felperes között. Ugyanígy nem bír relevanciával, hogy az érintett piacon belül hol történt a vásárlás, hiszen mindenhol azonosan torzított árak jelentkeztek.

[12] A felperes előadta, a Tibor-Trans ítéletből a joghatóság kapcsán egy hármas kritériumot megkövetelő teszt olvasható ki a káresemény bekövetkezése helyének megítéléséhez: a jogsértés az EUMSZ 101. cikkén alapul; a jogsértéssel érintett piac helye magában foglalja az adott tagállam területét; és a károsult állítása szerint a kár az adott helyen következett vagy következhetett be. E hármas kritériumrendszer a felperes megítélése szerint a jelen esetben maradéktalanul teljesült, így a magyar bíróságok joghatósága közvetlenül megállapítható a Brüsszel Ia. Rendelet 7. cikk 2. pontja értelmében. Minden további követelmény meghatározása a joghatóság kapcsán már sértené az uniós jogot.

[13] A felperes előadása szerint az EUB az Volvo és társai ítéletben a Tibor-Trans ügy tapasztalataiból kiindulva nyilvánvalóvá tette azt is, hogy Brüsszel Ia. Rendelet és az EUMSZ összeolvasásával a joghatóságot az érintett piacon belül megalapozhatja a vállalkozás székhelye, amennyiben több helyen történtek a jogsértéssel érintett termékek megvásárlásai. Ezzel vitatta a jogerős végzés azon megállapítását, amely szerint az Volvo és társai ítélet nem szélesítette a Tibor-Trans ügyben tett megállapítások körét, hanem az ott leírt joghatósági kereteken belül további iránymutatásait az illetékesség körében tette meg. Ezzel szemben az a megállapítás tehető, hogy az EUB szerint nem lehet különbséget tenni az érintett piacon belüli többes beszerzések esetén a joghatóság megítélésekor.

[14] A felperes a felülvizsgálati kérelmében vitatta a másodfokú bíróság azon megállapítását is, amely szerint a felperes csupán közvetett kárát érvényesíti jelen ügyben, ami nem szolgálhat joghatóság alapjául; továbbá, hogy a felperes közvetlen károsulti minőségét a gazdasági egység doktrínája sem alapozhatja meg, hiszen az csupán a károkozói oldalon elfogadott. Hangsúlyozta, hogy a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 1. §-a értelmezte a vállalkozás fogalmát, amely versenyjogi ügyekben nem szűkíthető le a vállalkozás vagy cég köznapi fogalmára. Emellett az EUB a C-724/17. számú ügyben (2014. március 14-i Skanska ítélet, EU:C:2019:204) egyértelműen beemelte a joghatósági szabályok értékelési körébe a versenyjog vállalkozás fogalmát is azzal, hogy a kártérítési keresetet megindító félre is kiterjesztette az egységes vállalkozás fogalmát, amely a teljes cégcsoportot magában foglalja. Ezt erősíti továbbá a Volvo és társai ítélet is, amely tovább egyértelműsítette, hogy a joghatósági szabályok megítélésakor a versenyjogi vállalkozás fogalmát a felperesre is szükséges érteni, hiszen a károsultat következetesen a versenyjogi definíció értelmében vállalkozásként hivatkozza. Az EUB a C-882/19. számú ítéletében (2021. október 6-i Sumal ítélet, EU:C:2021:800) tovább értelmezte a gazdasági egység fogalmát. Eszerint nem csupán a versenyhatósági határozatban marasztalt anyavállalat, hanem - gazdasági egység lévén - leányvállalat ellen is megindítható magánjogi kártérítési per.

[15] A felperes hangsúlyozta, hogy a versenyjogi jogsértéseken alapuló kártérítések esetében a vállalkozás, illetve az „egyetlen gazdasági egység” terminológiája az 1/2003/EK rendelet szerinti tartalommal bírnak valamennyi jogkérdés megítélése során, amely általános szabály alól nincs lehetőség a joghatóság kérdését kivételként kezelni. Amennyiben az alperesi oldalon (a felelősségi oldalon) irányadó és alkalmazandó az „egyetlen gazdasági egység” és a versenyjogi vállalkozás fogalma a kártérítési keresetek megítélése során, úgy mindennek azonosan a felperesre és a károkozás hatásainak értékelésére is irányadónak kell lennie, következésképpen a kár bekövetkezési helyének megítélése során ezen speciális versenyszabályokra tekintettel kell eljárni. Ekként az eljárt bíróságok nem csupán félreértelmezték az uniós joggyakorlatot, hanem a versenyjogi fogalmak és a joghatóság kapcsán is alapjaiban hibás megközelítést alkalmaztak.

[16] A felperes egyebekben részletesen érvelt a másodfokú bíróság azon megállapításával szemben is, amely szerint a magyar bíróság eljárása M... kívüli székhelyű jogalanyok M... kívül megkötött és teljesített gépjárműbeszerzésre vonatkozó szerződésai folytán felmerült károk esetében nem eredményez hatékony eljárásszervezést, sőt kifejezetten ennek ellenében hat. Kifejtette, hogy az európai jog megköveteli az egységes és hatékony magánjogi jogérvényesítést, és a másodfokú bíróság álláspontja ezzel ellentétes.

[17] A felperes eljárási szabálysértésként a Pp. 110. § (2) bekezdésének és ezen keresztül a tisztességes eljáráshoz való jogának a sérelmét is állította arra hivatkozással, hogy a másodfokú bíróság döntése meghozatala előtt nem kézbesítette részére az alperes fellebbezési ellenkérelmét.

[18] Hangsúlyozta, bár önmagában is megalapozza a magyar bíróságok joghatóságát a kamionkartell egyértelmű hatása a magyar piacra, amely piacon a felperes gazdasági egységének központja található, ugyanakkor az eljárt bíróságok kizárólag a külföldi beszerzéseket tekintették relevánsnak a joghatóság megítélése szempontjából és magyar beszerzések tényét másodlagosan kezelték. Jelen esetben azonban a magyar bíróságok joghatóságát az is kétségtelenül megalapozza, hogy a felperes magyar leányvállalata is szerzett be alperesi kamionokat M... területén. A részleges megszüntetési lehetőségének hiánya az elsőfokú végzés levezetésével ellentétben éppen azt követelte volna meg, hogy az egy tőről fakadó további követelések esetében a nemzetközi magánjog szabályai szerint járjon el a bíróság, miközben a magyar követelések elbírálásának kötelezettsége alól nem jelenthet mentesülést ezen szorosan kapcsolódó elemek megítélése.

[19] A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős végzés amiatt is jogszabálysértő, mivel a másodfokú bíróság nem tett eleget az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének megtagadása során indokolási kötelezettségének, megsértve ezzel a Pp. 130. § (3) bekezdését.

[20] A felperes arra az esetre, ha a Kúria a fenti álláspontját nem osztaná, előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését indítványozta a Brüsszel Ia. Rendelet 7. cikk 2. pontjának értelmezését kérve az EUB-tól arra az esetre nézve, amikor a felperes székhelye szerinti tagállam a jogerősen megállapított jogsértéssel érintett piac részét képezi, amelyen belül több helyről származtak a felperesi beszerzések.

[21] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében elsődlegesen - a jogszabálysértés megjelölésének hiánya miatt - a felülvizsgálati kérelem visszautasítását, ennek hiányában a jogerős végzés hatályban fenntartását, és az előzetes döntéshozatali eljárás iránti indítvány elutasítását kérte. Előadta, tekintettel a tényállás hasonlóságára és a felmerült jogkérdés azonosságára, a jelen ügyben az EUB a 2024. július 4-én kihirdetett C-425/22. számú ítélet (2024. július 4-i MOL ítélet, EU:C:2024:578; a továbbiakban MOL ítélet) jogértelmezése teljes értékűen alkalmazható. A m... beszerzésekkel összefüggésben az alperes hangsúlyozta, a másodfokú bíróság egyetértett e tekintetben is az elsőfokú bíróság álláspontjával, e körben további indokolási kötelezettsége nem volt, és a jogerős végzés meghozatalának időpontjában hatályos Pp. szabályok szerint nem volt lehetőség részleges permegszüntetésre. Erre tekintettel az eljáró bíróságok kötelesek voltak az egész pert megszüntetni és ebből nem vonható le következtetésként azon felperesi állítás, hogy ilyen esetben a joghatóság fennállna.

Eljárási kérdések és az EUB C-425/22. számú ítélete

[22] A Kúria a felülvizsgálati ellenkérelemben írtakra tekintettel elsődleges rögzíti, hogy a felperes felülvizsgálati kérelme - a később írtak szerint egy hivatkozása kivételével - megfelelt Pp. 413. § (1) bekezdés b) pontjának, valamint az azt értelmező, az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatálybalépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. Polgári jogegységi határozat értelmében a Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadó, a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK véleményben megfogalmazott azon minimális tartalmi követelménynek, hogy megjelölte az állított megsértett jogszabályhelyeket (az EUMSZ 288. cikke szerint valamennyi tagállamban teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó Brüsszel Ia. Rendelet 7. cikk 2. pontját, valamint a Pp. 110. § (2) bekezdését és 130. § (3) bekezdését), és kifejtette arra vonatkozó jogi álláspontját, hogy megítélése szerint azokat mennyiben sérti a jogerős végzés. Erre tekintettel nem volt helye a felülvizsgálati kérelem visszautasításának.

[23] A Kúria a Gfv.VI.30.273/2022/2. számú végzésében az EUB előzetes döntéshozatali eljárásának szükségességére tekintettel a felülvizsgálatot engedélyezte [Pp. 409. § (2) bekezdés c) pont].

[24] A Kúria a Gfv.VI.30.273/2022/5. számú végzésével a felülvizsgálati eljárást felfüggesztette az EUB előtt C-425/22. számon kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig, tekintettel arra, hogy a felperesnek a jelen per alperesétől eltérő alperes elleni perében indult felülvizsgálati eljárásban azonos jogkérdés tekintetében kezdeményezte az EUB döntéshozatali eljárását.

[25] Az EUB a MOL ítéletben a hozzá intézett kérdésekre az alábbi választ adta: a Brüsszel Ia. rendelet 7. cikk 2. pontját akként kell értelmezni, hogy „a hely, ahol a káresemény bekövetkezett” fogalma nem terjed ki azon anyavállalat székhelyére, amely kártérítési keresetet indít a harmadik személy EUMSZ 101. cikkbe ütköző versenyellenes magatartása következtében kizárólag a leányvállalatainál bekövetkezett károk megtérítése iránt, még akkor sem, ha azt állítják, hogy ezen anyavállalat és e leányvállalatok egyetlen gazdasági egységet képeznek.

A Kúria döntése és jogi indokai

[26] A MOL ítélet meghozatalát követően folytatódó eljárásban a Kúria a jogerős végzést a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt a kérelemben megjelölt okokból nem találta jogsabálysértőnek.

[27] A felülvizsgálati eljárásban a Kúriának elsődlegesen abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy a Brüsszel Ia. Rendelet 7. cikk 2. pontja alapján – a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból – megalapozza-e a magyar bíróság joghatóságát az svédországi székhelyű alperes ellen a leányvállalatoknál bekövetkezett károk megtérítése iránt indított perben az anyavállalat székhelye mint a kár bekövetkezésének a helye.

[28] A felperes a felülvizsgálati kérelmében is fenntartott jogi álláspontját – hivatkozva az EUB véleménye szerint azt alátámasztó joggyakorlatára – egyrészt arra alapította, hogy amennyiben a felelősségi oldalon irányadó és alkalmazandó az „egyetlen gazdasági egység” és a versenyjogi vállalkozás fogalma a kártérítési keresetek megítélése során, úgy mindennek azonosan a károsultra és a károkozás hatásainak értékelésére is irányadónak kell lennie a joghatóság megítélésekor. Hivatkozott másrészt arra is, hogy a Bizottság határozata az egész EGT területét jogsértéssel érintett piacnak minősítette, amelynek M... is része, következésképpen M... is a jogsértéssel érintett piacnak tekintendő.

[29] A fenti kérdés megválaszolása az uniós jog értelmezését igényelte, amelyre az EUMSZ 267. cikke alapján az EUB rendelkezik hatáskörrel, amely az előzetes döntéshozatali eljárásban hozott határozatával egyértelműsíti és meghatározza az uniós szabályok tartalmát és hatályát úgy, ahogyan azt már annak hatályba lépésétől kezdve értelmezni és alkalmazni kell (2013. március 21-i RWE Vertrieb ítélet, C-92/11, EU:C:2013:180 99. pont).

[30] Az EUB MOL ítélete a felperes téves álláspontjának alapjául felhozott érveire is kiterjedően egyértelművé tette, hogy a Brüsszel Ia. Rendelet 7. cikk 2. pontjában meghatározott különös joghatóság az adott tényállásra nem alkalmazható.

[31] A felperes „egyetlen gazdasági egység” (helyesen: „gazdasági egység”)” doktrínájának fordított alkalmazására vonatkozó érveivel szemben a Kúria utal az EUB ítéletében tett alábbi megállapításaira.

[32] A kár bekövetkezésének helye alapján vagy az a bíróság rendelkezik joghatósággal és illetékességgel, amelynek illetékességi területén a felperes állítása szerint a károsult leányvállalat a kartell megállapodással érintett termékeket megvásárolta vagy lízingelte, vagy e leányvállalat által több helyen megvalósított vásárlás vagy lízingelés esetén az a bíróság, amelynek illetékességi területén e leányvállalat székhelye található (MOL ítélet 31. pont). A felperes érvelése, miszerint az anyavállalat székhelyét kell figyelembe venni a Brüsszel Ia. Rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett azon „helyként, ahol a káresemény bekövetkezett”, ellentmond a joghatósági szabályokkal kapcsolatos, a közelségre és kiszámíthatóságra vonatkozó célkitűzésnek, valamint az eljáró bíróság és az alkalmazandó jog közötti összhang célkitűzésének (MOL ítélet 37. pont). Következésképpen a joghatósági szabályokkal kapcsolatos, a közelségre és kiszámíthatóságra vonatkozó célkitűzéssel, valamint az eljáró bíróság és az alkalmazandó jog közötti összhang célkitűzésével, továbbá valamely gazdasági egység tagját ért versenyjogi jogsértésből fakadó jogok érvényesítése akadályainak hiányával ellentétes a „gazdasági egység” fogalmának fordított alkalmazása a Brüsszel Ia. Rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett azon „hely, ahol a káresemény bekövetkezett” meghatározása érdekében (MOL ítélet 44. pont).

[33] Nem alapozza meg a Brüsszel Ia. Rendelet 7. cikk 2. pontjának alkalmazhatóságát a felperesnek a kár bekövetkezésének helye és az érintett piac szoros összefüggéseivel kapcsolatos érvelése sem. A Brüsszel Ia. Rendeletben a joghatóságra vonatkozó szabályok azt határozzák meg, hogy valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy melyik tagállamban perelhető. Abból, hogy a Bizottság határozata szerint a jogsértéssel érintett piac a teljes Európai Gazdasági Térség területét lefedte, nem következik, hogy az alperes erre hivatkozással bármelyik tagállamban perelhető lenne.

[34] Az EUB a MOL ítéletében utalt arra, hogy a Tibor-Trans ítélet 33. pontjában – amely ugyanazon versenyjogi jogsértésre vonatkozott, mint amely az alapeljárásban szerepel – már pontosította, hogy amennyiben a versenyellenes magatartással érintett piac abban a tagállamban található, amelynek területén a hivatkozott kár állítólag bekövetkezett, akkor úgy kell tekinteni, hogy a Brüsszel Ia. Rendelet 7. cikke 2. pontjának alkalmazásában a kár bekövetkezésének helye ebben a tagállamban található (MOL ítélet 27. pont). A „hely, ahol a káresemény bekövetkezett” fogalma nem értelmezhető olyan mértékben kiterjesztő módon, hogy bármilyen olyan helyet magában foglaljon, ahol megjelenhetnek az olyan cselekmény hátrányos következményei, amelyet egy másik helyen már ténylegesen bekövetkezett kárt okozott (MOL ítélet 28. pont).

[35] Az EUB visszautalva továbbá a Tibor-Trans ügyben hozott ítéletének 34. pontjára kimondta azt is, hogy a joghatósági szabályokkal kapcsolatos közelségre és kiszámíthatóságra vonatkozó célkitűzéseket illetően az ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy egyrészt az érintett piac szerinti tagállam bíróságai vannak a legmegfelelőbb helyzetben a kártérítés iránti ilyen kérelmek elbírálására, másrészt pedig a versenyellenes magatartást tanúsító gazdasági szereplő észszerűen számíthat arra, hogy azon hely bíróságai előtt perlik, ahol a magatartásával a tisztességes versenyre vonatkozó szabályokat megsértette (MOL ítélet 38. pont). Az eljáró bíróság és az alkalmazandó jog közötti összhang célkitűzésével kapcsolatban a kár bekövetkezési helyének az érintett piac alapján történő meghatározása összhangban van a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (Róma II rendelet) (7) preambulumbekzdésében szereplő követelményekkel, mivel e rendelet 6. cikke (3) bekezdésének a) pontja szerint a versenykorlátozó magatartással összefüggő kár megtérítése iránti keresetekre azon ország joga alkalmazandó, amelynek piaca érintett vagy érintve lehet (MOL ítélet 40. pont).

[36] Az EUB az ítéletében kitért arra is, hogy joghatósági szabályok nem akadályozzák meg a versenyellenes magatartás állítólagos károsultjait abban, hogy kártérítés iránti jogukat érvényesítsék. A Brüsszel Ia. Rendeletből eredő általános joghatósági szabály szerint az ilyen jogsértés károsultjai bármikor a jogsértés elkövetőjének lakóhelye (székhelye) szerinti bírósághoz fordulhatnak a 4. cikk (1) bekezdése alapján (MOL ítélet 41-42. pont). A Kúria hangsúlyozza, a jogerős végzés helytálló megállapítása szerint a felperes által kiemelten állított pergazdaságossági és hatékonysági érveknek a joghatóság megítélése körében nincs ügyszemléletes jelentőségük.

[37] Az EUB a MOL ítéletében a joghatósággal kapcsolatban valamennyi olyan érvre kitért, amit a felperes a felülvizsgálati kérelmében előadott. Az EUB határozata - az alapjogvitában bármely fokon eljáró, így az előterjesztő - bíróságra kötelező, és irányadó minden más hasonló tényállás eldöntésére is. Ha az EUB ítélkezési gyakorlata egyértelmű választ adott az uniós jog értelmezésével kapcsolatos valamely kérdésre, a nemzeti bíróságnak meg kell tennie mindent, ami az uniós jog ezen értelmezésének érvényre juttatásához szükséges (lásd ebben az értelemben: 2016. április 5-i PFE ítélet, C 689/13, EU:C:2016:199, 42. pont). Az EUB által adott jogértelmezés mindenben találkozik a Kúria „gazdasági egység” versenyjogi fogalma és ennek a joghatóságra történő kihatása körében elfoglalt jogi álláspontjával. Erre tekintettel a Kúria megállapította, hogy nem alapozza, nem alapozhatja meg a jogerős végzésnek a felperes felülvizsgálati kérelmében állított, a Brüsszel Ia. Rendelet 7. cikk 2. pontját sértő jellegét az általa az EUB korábbi ítéleteire való téves hivatkozása, illetve e határozatoknak az EUB jogértelmezésével ellentétes interpretációjára felépített álláspontja, erre tekintettel a Kúria azok részletes vizsgálatát és értékelését mellőzte.

[38] A felülvizsgálati kérelem joghatóságot megalapozó m... beszerzésekre vonatkozó érvelésével szemben a Kúria leszögezi, a felperes a keresetlevelében a magyar bíróság joghatóságát nem erre, hanem kifejezetten arra alapította, hogy a jogvitára - a M...-C... gazdasági tevékenységének székhelye szerint - egységesen a Fővárosi Törvényszék rendelkezik joghatósággal (keresetlevél 57. és 58. pont). A felperes a felülvizsgálati kérelmében nem jelölte meg, hogy álláspontja szerint milyen jogszabályt sértett meg a másodfokú bíróság azzal, hogy egyetértve az elsőfokú bíróság álláspontjával a részleges permegszüntetés lehetőségének hiányában „az egy töről fakadó további követelések tekintetében” nem állapította meg a kereset elbírálására a magyar bíróság joghatóságát, illetve mely „nemzetközi magánjogi szabály” alapján kellett volna eljárnia.

[39] A Kúria utal a jelen határozata [22] pontjában írtakra, és arra, hogy ha a fél a felülvizsgálati kérelmében több, egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásának meg kell felelnie annak a követelménynek, hogy megjelöli a jogszabálysértést és a megsértett jogszabályhelyet, valamint kifejti, hogy a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja [1/2016. (II. 15.) PK vélemény 6. pont, Kúria Gfv.VII.30.577/2016/6. - BH2017.196., Pfv.I.22.488/2016.- BH2018. 53.]. Ezek bármelyikének hiányában az adott hivatkozás érdemben nem vizsgálható (Kúria Pfv.V.20.301/2015. - BH2015.307.). Ezért a Kúria nem vizsgálta a felperes felülvizsgálati kérelmének jogszabályhely feltüntetése nélkül előadott fenti érveit.

[40] A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott eljárési szabálysértésekkel összefüggésben a Kúria álláspontja s következő. Nem sérti a Pp. 110. § (2) bekezdését és a tisztességes eljáráshoz való jogot a fellebbezésre tett észrevétel felperesnek való megküldésének hiánya az alábbiakra tekintettel. Általánosságban irányadó, hogy az ügy – azon belül különösen az ellenérdekű fél álláspontjának – megismeréséhez való joggal és az ügy előbbre vitelét biztosító – különösen észrevétel- és nyilatkozattételhez való – jognak meg kell felelnie az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezethető azon követelménynek, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége, amely ekként a tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványaként értelmezhető {lásd: 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 21/2020. (VIII. 4.) AB határozat, Indokolás [57]}. A fegyverek egyenlősége alapvetően azt biztosítja, hogy a feleknek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhassanak és állást foglalhassanak. Ezen alapjog érvényesülésének feltétele, hogy a felek ugyanolyan teljességben és mélységben ismerhessék meg az ügyben releváns adatokat {pl. 3245/2018. (VII. 11.) AB határozat, Indokolás [21], továbbá 3064/2019. (III. 29.) AB határozat, Indokolás [16]}, valamint „lehetőség arra, hogy észrevételeiket előadhassák a bíróság előtt” {3100/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [115]}.

[41] A tisztességes eljáráshoz való jog elemének tekinthető jogosítványok egyes eljárásjogi elemeit az eljárési törvények külön szabályokkal megerősíthetik és részletszabályokkal kibonthatják {3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [48]; 5/2020. (I. 29.) AB határozat, Indokolás [44]}. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog igazodik az adott eljárési szak sajátos eljárési szabályaihoz (például elsőfokú eljárás, rendes és rendkívüli jogorvoslati szak). Ebből következően nem feltétlenül ugyanazokat a garanciákat jelenti minden eljárési szakban {lásd a felülvizsgálat mint rendkívüli jogorvoslat vonatkozásában: 3027/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [39]}.” {3303/2020. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [53]}.

[42] A nyilatkozattételi jogosultságokkal kapcsolatban a fegyveregyenlőség elvének a „lényege az ügy szempontjából jelentős nyilatkozatokhoz és bizonyítékokhoz való hozzáférés mindkét fél számára, valamint lehetőség arra, hogy észrevételeit előadhassa a bíróság előtt” {3100/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [115]}. A tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben vizsgált eljárásjogi szabálysértés megítélése során azt kell értékelni, hogy az a fél jogi helyzetére milyen hatást gyakorol. A fellebbezés megismerésének elmaradása súlyosan csorbította az eljárásban résztvevő eljárásjogi jogait. {3412/2020. (XI. 26.) AB határozat, Indokolás [28]}. Nem ez a helyzet a fél által a fellebbezésre megtett észrevétel megismerhetőségével kapcsolatban.

[43] A Kúria hangsúlyozza, a Pp. 110. § (2) bekezdésének általános szabályával szemben a Pp. 390. § (2) bekezdése speciális szabályt fogalmaz meg a végzés elleni fellebbezés eljárási szabályára. Eszerint a fél által előterjesztett fellebbezést az elsőfokú bíróság az iratok másodfokú bírósághoz történő felterjesztését megelőzően azzal a figyelmeztetéssel kézbesíti a fellebbező fél ellenfelének és az érintetteknek, hogy a fellebbezés átvételétől számított nyolc nap alatt – vagy indokolt esetben lerövidíthető határidőben – az elsőfokú bíróságnál észrevételt terjeszthetnek elő. E szabály helyes értelmezése szerint a fél által előterjesztett fellebbezés esetén az ellenfelet – jelen ügyben nem releváns néhány kivételi szabálytól eltekintve – megilleti az „egyszeri viszontválasz” lehetősége, ugyanakkor az e joggyakorlás keretében előterjesztett észrevételre a fellebbező félnek nincs észrevétel tételi joga. Ellenkező értelmezés abszurd eredményre, „végtelenített viszontválasz” adásának lehetőségére vezetne, ami egyrészt nem célja a fellebbezések ésszerű, rövid határidőn belüli elbírálása alapelveinek, másrészt a józan ész szabályának is ellentmond. A fellebbezés jogi természetét tekintve ugyanis nem azonosítható az elsőfokú eljárás beadványaival. Amíg az elsőfokú eljárás során a bíróság a felek álláspontját tartalmazó beadványok esetén garanciális okokból azt biztosítja, hogy minden beadványt ismerjen meg az ellenérdekű fél, jogot biztosítva ezzel az ellenérdekű fél számára a beadványban tett, a féltől származó tény- és jogállításokra való reagálás lehetőségét, addig az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támadható végzése esetén a fellebbezési jog a bíróság végzésében foglalt jogi álláspontjával szemben illeti meg a feleket. A jogalkotó erre az esetre a fellebbezés ellenérdekű féllel való megismertetésének kötelezettségét írja elő, és lehetőséget teremt az ellenérdekű félnek erre észrevételei megtételére, majd az eljárási törvény szerint a bíróság e két álláspont figyelembevételével dönt a fellebbezés elbírálásáról.

[44] Még a fentiekől eltérő jogértelmezés esetén sem lehet alapos a felülvizsgálati kérelem. A Pp. 424. § (1) bekezdés értelmében csak az ügy érdemi elbírálására kiható eljárási szabálysértés alapozhatja meg a jogerős határozat hatályon kívül helyezését. A felülvizsgálati kérelemben kifejtettekkel szemben a felek a törvényben meghatározott fellebbezési és észrevétel előterjesztési határidő leteltét követően a másodfokú eljárásban további nyilatkozatokat hatályosan nem terjeszthetnek elő, így ha a fél korábban, nem a másodfokú határozatból ismerné meg a fellebbezésére tett észrevétel tartalmát, az nem biztosítana számára újabb nyilatkozat megtételére való jogosultságot, azaz a másodfokú bíróság mindenképpen csak a fellebbezése tartalmát bírálhatná el. Ezért nem minősülhetne lényeges eljárási szabálysértésnek a fellebbezésre tett észrevétel felperes részére történő kézbesítésének elmaradása.

[45] A Pp. 130. § (3) bekezdésének állított megsértése annak kapcsán, hogy a másodfokú bíróság nem indokolta meg az előzetes döntéshozatali indítványának az elutasítását, az adott esetben valósága esetén sem minősülne az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértésnek, mivel a Kúria az EUB előzetes döntéshozatali eljárását jelen ügyre is kiható módon kezdeményezte. Ezért a felperes érvelésével szemben a Kúria csak utal arra, hogy a másodfokú bíróság a végzésében kifejtette annak indokait, hogy számára az uniós jog értelmezése és alkalmazása miért nem volt kétséges.

[46] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős végzést a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[47] A felperes felülvizsgálati kérelme alaptalan volt, ezért a Pp. 405. § (1) bekezdése és 364. §-a folytán alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az alperes jogi képviseletével felmerült, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés c) pontja, (5) és (6) bekezdése alapján a kifejtett képviseleti tevékenység munkaigényével arányosan mérsékelt, mérlegeléssel megállapított, áfával növelt összegben felszámított ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költséget.

[48] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése és a 391. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[49] A végzés elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[50] 2016. évi CXXX. törvény 240. § (1) bekezdés b) pont, 110. § (2) bekezdés, 130. § (3) bekezdés, 390. § (2) bekezdés, 342. §

[51] 1215/2012/EU számú rendelet (Brüsszel Ia. Rendelet) 7. cikk 2. pont

[52] EUB C-425/22. számú ítélet

A döntés elvi tartalma

[53] A Brüsszel Ia. Rendelet 7. cikk 2 pontja alkalmazhatósága szempontjából olyan vállalatcsoport esetében, ahol az egyes leányvállalatok székhelye az Európai Gazdasági Térség (EGT) különböző tagállamában található, versenyjogi jogsértésre alapított kártérítési perben „a hely, ahol a káresemény bekövetkezett” fogalma nem terjed ki azon anyavállalat székhelyére, amely kártérítési keresetet indít a harmadik személy EUMSZ 101. cikkbe ütköző versenyellenes magatartása következtében kizárólag a leányvállalatainál bekövetkezett károk megtérítése iránt, még akkor sem, ha azt állítják, hogy ezen anyavállalat és e leányvállalatok egy gazdasági egységet képeznek.

Budapest, 2024. december 4.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s. k. a tanács elnöke, Dr. Tibold Ágnes s. k. előadó bíró, Dr. Farkas Antónia s. k. bíró, Dr. Madarász Anna s. k. bíró

A kiadmány hitelével:

S.K. bírósági ügyintéző
